

17 november 2021

Aan het college van bestuur van Stichting Regionaal
Opleidingen Centrum De Leijgraaf
Postbus 420
5460 AK VEGHEL

Deloitte Accountants B.V.
Flight Forum 1
5657 DA Eindhoven
Postbus 376
5600 AJ Eindhoven
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9839
www.deloitte.nl

Onderwerp
Managementletter 2021

Behandeld door
M. van de Pol - Hooymans MSc RA
088 288 4266

Datum
17 november 2021

Ons kenmerk
2111CAB62D/SS

Geacht college van bestuur,

Onlangs hebben wij de interim-controle 2021 afgerond. In deze managementletter rapporteren wij de bevindingen van deze tussentijdse controle. Wij benadrukken dat de interim-controle er primair op is gericht de interne-beheersingsmaatregelen in uw organisatie te beoordelen en te toetsen, om te komen tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening 2021 opgenomen informatie. Dit in overeenstemming met onze opdracht en met hetgeen hieromtrent is vastgesteld in het auditplan d.d. 20 september 2021, met als kenmerk 2109D15937/IP, en in de schriftelijke bevestiging van de opdracht d.d. 8 oktober 2021, met als kenmerk 2110AA887D/AA.

Volledigheidshalve vermelden wij dat de accountantscontrole er op zichzelf niet op is gericht om alle eventuele onvolkomenheden in uw organisatie te belichten, dan wel om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking vast te stellen. Dientengevolge hoeft deze controle dan ook niet te leiden tot bevindingen die bij een speciaal daarop gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen. Evenmin richt ons onderzoek zich specifiek op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college van bestuur.

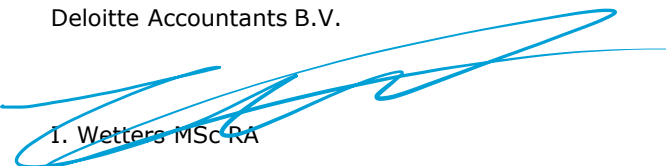
De bevindingen die aan deze managementletter ten grondslag liggen, zijn op 9 november 2021 met het college van bestuur en op 17 november 2021 met de leden van de auditcommissie besproken.

Wij benadrukken dat deze managementletter specifiek voor uw informatie is opgesteld, en niet zonder onze uitdrukkelijke instemming geheel of gedeeltelijk aan derden ter beschikking mag worden gesteld.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en danken u en uw medewerkers voor de samenwerking tijdens de interim-controle en bij de totstandkoming van deze managementletter.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

I. Wetters MSc RA

Inhoud

1 Managementsamenvatting

2 Procesbevindingen

2.1	Memoriaalboekingen	9
2.2	Prestatielevering	9
2.3	Inburgering	10
2.4	Projectbeheersing	10
2.5	Tijdigheid VOG's	11

3 Overige observaties

3.1	Speerpunten auditcommissie	13
3.2	Tussentijdse rapportages	14
3.3	Mandaatregeling	14
3.4	Facturatie studenten	14
3.5	IT-beheersingsomgeving	15

4 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2021

4.1	Planning en scope eindejaarscontrole	17
4.2	Rechtmatigheidsaspecten	17
4.3	Onderzoek bekostigingsgegevens	19

5 Bijlagen

1. Managementsamenvatting

Samenvatting

Proces-bevindingen

Overige observaties

Jaarrekening-controle 2021

Bijlagen

In opdracht van de raad van toezicht controleren wij de jaarrekening 2021 van Stichting ROC De Leijgraaf (hierna: 'De Leijgraaf'). Deze managementletter geeft onze bevindingen naar aanleiding van de interim-controle weer. In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen samengevat. Voor een gedetailleerde toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 2 tot en met 4 van deze managementletter.

Interne beheersing

Uit de interim-controle 2021 komen, net als vorig jaar, geen bevindingen naar voren die duiden op een verhoogd risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van significante tekortkomingen in de interne beheersing. De administratieve organisatie en interne beheersing van De Leijgraaf voldoet hiermee in hoge mate aan de daaraan vanuit de accountantscontrole te stellen vereisten. Wel hebben wij een aantal aanbevelingen opgenomen waarvan de opvolging zou bijdragen aan een efficiënter en adequater beheersingskader. Hiervoor verwijzen wij naar de hoofdstukken 2 tot en met 4 van deze managementletter.

Het opvolgen van onze aanbevelingen uit voorgaande jaren is beperkt gebleven, als gevolg van het stellen van prioriteiten vanwege de coronacrisis, in combinatie met de aanstaande fusie met het Koning Willem 1 College (hierna: het KW1C). Wij merken op dat, met betrekking tot de procesbevindingen bij de memoriaalboekingen, het goedkeuren van de prestatielevering en de tijdigheid van VOG's, de richtlijnen binnen De Leijgraaf in opzet toereikend zijn. Er is echter nog sprake van tekortkomingen ten aanzien van het niet uitvoeren van bepaalde controlestappen of het niet monitoren van het naleven van de richtlijnen. De concerncontroller heeft toegelicht dat De Leijgraaf voornemens is de aanbevelingen voorafgaand aan de institutionele fusie op te volgen.

Speerpunten auditcommissie

De auditcommissie heeft tijdens het bespreken van het auditplan 2021 de speerpunten inzake cybersecurity en de aanstaande fusie met het KW1C benoemd. Deze speerpunten zijn door ons meegenomen tijdens de interim-controle 2021.

De fusie is door ons geagendeerd bij alle procesbesprekingen en wij hebben kennisgenomen van de beschikbare en in het kader van de accountantscontrole relevante documenten. In algemene zin concluderen wij dat de fusie voorsnog een beperkte invloed heeft op de controleaanpak voor de jaarrekeningcontrole 2021. Op 12 oktober 2021 hebben de colleges van bestuur van De Leijgraaf en het KW1C de goedkeuring van de minister van OCW ontvangen voor de bestuurlijke fusie per 1 januari 2022 en voor de institutionele fusie per 1 augustus 2022. Wij verzoeken De Leijgraaf ons in de komende tijd op de hoogte te houden van de ontwikkelingen rondom de aanstaande fusie.

Als onderdeel van de interim-controle hebben wij van uw manager informatievoorziening een gecompleteerde checklist cybersecurity ontvangen. Deze checklist kan dienen als een nulmeting voor De Leijgraaf op het gebied van cybersecurity. Uit deze checklist en uit de besprekingen met de manager informatievoorziening blijkt dat De Leijgraaf voldoende interne-beheersingsmaatregelen heeft ingericht op het gebied van cybersecurity. Er is wel sprake van een aantal natuurlijke adviespunten die het proces verder kunnen verbeteren.

Samenvatting

Proces- bevindingen

Overige observaties

Jaarrekening- controle 2021

Bijlagen

Overige observaties

Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie hebben wij in hoofdstuk 3 van deze managementletter een aantal observaties gerapporteerd:

- De diepgang, en daarmee de informatiewaarde, van de eerste tussentijdse rapportage over 2021 is relatief beperkt.
- Op 25 mei 2021 is de budgethoudersregeling van De Leijgraaf goedgekeurd door de raad van toezicht. Wij bevelen u aan om de budgethoudersregeling en de bevoegdheden in de gelieerde applicaties minimaal jaarlijks te actualiseren en in lijn te brengen.
- Aan ons is toegelicht dat De Leijgraaf de studenten in oktober 2021 facturen heeft gestuurd. Bovendien vindt de controle op de volledigheid van de facturatie met een passende frequentie plaats. Onze aanbeveling uit de managementletter 2020 op dit gebied is daarmee voldoende opgevolgd.
- Onze aanbevelingen uit voorgaande rapportages met betrekking tot IT zijn nog niet opgevolgd. Wij adviseren De Leijgraaf om in het aanbesteden van applicaties ook na de fusie met KW1C te verankeren dat de leverancier verantwoording aflegt over de effectieve werking hiervan. Daarnaast blijft ons advies inzake een periodieke en zichtbaar vastgelegde controle op de rechten in Exact door de concerncontroller gehandhaafd. De toegevoegde waarde van deze controle wordt in paragraaf 3.5 onderstreept met een voorbeeld uit dit jaar.

Jaarrekeningcontrole 2021

In hoofdstuk 4 zijn de aandachtspunten ter voorbereiding op de jaarrekeningcontrole opgenomen. Wij vragen uw aandacht voor de rechtmatigheidsaspecten rondom de Wet Normering Topinkomens (WNT), de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen, de besteding van G2-subsidies en de Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's).

2. Procesbevindingen

Samenvatting

Proces-
bevindingen

Overige
observaties

Jaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

Wij hebben de interim-controle bij De Leijgraaf uitgevoerd in week 41. Daarbij hebben wij de interne-beheersmaatregelen voor de in het kader van de jaarrekening relevante processen wat betreft opzet en bestaan beoordeeld.

In onderstaand overzicht hebben wij onze detailbevindingen opgenomen, waarbij ook de in eerdere jaren geconstateerde bevindingen en de opvolging daarvan zijn weergegeven. Vervolgens is per bevinding aangegeven welke risico's hieruit voortkomen, welke aanbevelingen wij doen om de risico's procesmatig te mitigeren, en welke werkzaamheden wij tijdens de controle per jaareinde uitvoeren om deze risico's in het kader van de accountantscontrole in voldoende mate af te dekken. De procesbevindingen zijn besproken met de per proces betrokken functionarissen en met de concerncontroller van De Leijgraaf.

#	Aanbeveling	Proces	Status 2020	Status 2021
01	Er is geen sprake van een afgedwongen vier-ogenprincipe bij het initiëren en autoriseren van memoriaalboekingen.	Memoriaalboekingen		
02	Het inkoopproces biedt de mogelijkheid om het bestellen, autoriseren en vaststellen van de prestatielevering door een enkele persoon te laten uitvoeren.	Inkopen & investeringen		
03	Het verder automatiseren van het facturatieproces bij de inburgeringscursussen verkleint het risico op fouten.	Baten in opdracht van derden		
04	Een duidelijk onderscheid tussen maatwerk- en commerciële trajecten is van belang voor een juiste waardering (het nemen van winsten of verliezen) in de jaarrekening.	Baten in opdracht van derden		
05	Er is niet altijd een VOG aanwezig voorafgaand aan de eerste werkdag van een nieuwe functionaris.	Personeelsproces		

Nieuwe bevinding

Eerder gerapporteerde
bevinding - beperkte
vooruitgang

Eerder gerapporteerde
bevinding - wordt
verholpen

Bevinding in voldoende
mate opgevolgd

Samenvatting

Proces-
bevindingenOverige
observatiesJaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

#	Samenvatting bevindingen/aanbevelingen	Impact op de audit 2021	Status 2021
01	Memoriaalboekingen In voorgaande rapportages hebben wij uw aandacht gevraagd voor het belang van afdoende controle-technische functiescheiding bij de registratie van memoriaalboekingen. Memoriaalboekingen hebben een relatief hoog risicoprofiel, omdat deze boekingen niet voortkomen uit een gereguleerd proces. Vanaf september 2020 is het memoriaaldagboek van De Leijgraaf zodanig ingericht dat er in opzet sprake is van een vier-ogenprincipe bij het initiëren en autoriseren van memoriaalboekingen. Echter, wij hebben opgemerkt dat dit niet wordt afgedwongen in het boekhoudpakket Exact. De afdeling Financiën heeft aangegeven dat dit niet mogelijk is. Hierdoor bestaat het risico dat memoriaalboekingen niet in functiescheiding tot stand komen binnen Exact. Om dit risico te mitigeren, hebben wij u in onze managementletter 2020 geadviseerd om door de concerncontroller een periodieke analyse te laten uitvoeren op memoriaalboekingen die door een en dezelfde functionaris zijn geïnitieerd en geautoriseerd. Opvolging 2021 Tijdens de interim-controle 2021 is ons door de concerncontroller en door de afdeling Financiën gemeld dat er niet altijd sprake is van functiescheiding bij de totstandkoming van memoriaalboekingen, ondanks het feit dat de opzet van het proces dit wel vereist. Tot op heden heeft de concerncontroller nog geen controle uitgevoerd memoriaalboekingen over 2021, wat zou kunnen gelden als mitigerende maatregel. Onze aanbeveling om deze periodieke analyse te verankeren in het systeem van interne beheersing blijft dan ook gehandhaafd. Wij adviseren De Leijgraaf om een controle voorafgaand aan iedere tussentijdse rapportage als minimale frequentie aan te houden.	Tijdens de controle per jaareinde voeren wij data-analyse-werkzaamheden en detailcontroles uit op journaalposten. Wij ontvangen per jaareindecontrole graag een door de concerncontroller gecontroleerd overzicht van de memoriaalboekingen die niet in functiescheiding tot stand gekomen.	
02	Prestatielevering Bij De Leijgraaf is sprake van richtlijnen binnen het inkoopbeleid, die voorschrijven dat een functionaris die bestelt c.q. goedkeurt niet eveneens de prestatielevering van de inkopen vaststelt. De bevoegdhedenmatrix in het factuurverwerkingssysteem ProActive dwingt deze functiescheiding echter niet af. Budgethouders beschikken over de rechten om bestellingen te plaatsen, facturen goed te keuren en goedkeuring te verstrekken voor geleverde prestatie. Hierdoor bestaat het risico van inkopen waartegenover geen ten behoeve van De Leijgraaf geleverde prestatie staat. In onze managementletter 2020 hebben wij u geadviseerd de rechten binnen ProActive te verdelen, zodat er ook in de factuurverwerkingsapplicatie functiescheiding wordt afgedwongen. Opvolging 2021 De concerncontroller heeft ons toegelicht dat er in 2021 nog geen opvolging is gegeven aan deze bevinding. Onze aanbeveling blijft daarmee gehandhaafd. De Leijgraaf onderzoekt momenteel hoe deze controle in ProActive kan worden afgedwongen. Wij adviseren u om hierbij een aanpak te hanteren die binnen de beheersingskaders van De Leijgraaf kan worden gerealiseerd. Hierbij kunt u denken aan: het instellen van een grensbedrag of het goedkeuren van de prestatielevering op inkopen met een hoger risicoprofiel.	Als onderdeel van onze gegevensgerichte werkzaamheden op de inkopen en de investeringen toetsen wij of de prestatie ten behoeve van De Leijgraaf is geleverd aan de hand van brondocumentatie, zoals leveringsbonnen of ondertekende urenstaten. Wij ontvangen ten tijde van de jaareindecontrole graag een overzicht van de kosten, met daarop expliciet aangeduid welke registraties niet in functiescheiding tot stand zijn gekomen.	

Samenvatting

Proces-
bevindingen

Overige
observaties

Jaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

#	Samenvatting bevindingen/aanbevelingen	Impact op de audit 2021	Status 2021
03	Inburgering Binnen het proces 'inburgering' is sprake van handmatige stappen om van de urenregistratie tot de facturatie te komen. In onze voorgaande rapportages hebben wij u geadviseerd om dit proces verder te automatiseren. Opvolging 2021 Tijdens de interim-controle 2021 is ons door de concerncontroller toegelicht dat de werkwijze ten opzichte van 2020 niet is gewijzigd. Wij merken hierbij op dat de Wet inburgering 2021 vanaf 1 januari 2022 in werking treedt. Hierdoor komt de regie van het uitvoeren van de inburgering bij de gemeenten te liggen. Er is dan ook niet langer sprake van een leenstelsel voor inburgeraars. De Leijgraaf factureert dan aan de gemeente in plaats van direct aan de inburgeraar. Wij kunnen ons vinden in de onderbouwing dat De Leijgraaf op basis van de afspraken met de gemeente het beheersingskader gaat actualiseren. De huidige trajecten met DUO lopen naar verwachting in 2022 en 2023 uit de administratie.	Op basis van de prognose in de tweede tussentijdse rapportage zijn de geprognosticeerde opbrengsten uit inburgeringstrajecten niet van materiële omvang. Wij voeren daarom in tegenstelling tot voorgaande jaren minder diepgaande gegevensgerichte werkzaamheden uit op deze stroom. Wel verzoeken wij De Leijgraaf om ons op de hoogte te houden van de afspraken die met de gemeente worden gemaakt inzake inburgering.	
04	Projectbeheersing In onze voorgaande rapportages hebben wij De Leijgraaf geadviseerd om binnen de projectadministratie in Exact aan te geven of er sprake is van maatwerktrajecten. Opvolging 2021 De concerncontroller heeft toegelicht dat er in 2021 nog geen acties zijn ondernomen ten aanzien van deze bevinding. Reden hiervoor is de uitdiensttreding van de coördinator F&C die belast was met de projectbeheersing. Ons advies blijft hier gehandhaafd. Wij adviseren De Leijgraaf om de maatwerktrajecten in Exact met een specifiek kenmerk te registreren, zodat direct inzichtelijk is bij welke projecten sprake is van maatwerk.	Voorafgaand aan de controle per jaareinde ontvangen wij graag een geactualiseerd overzicht van de projectadministratie, met daarin expliciet aangegeven voor welke projecten er sprake is van maatwerk.	

Samenvatting

Proces-
bevindingen

Overige
observaties

Jaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

#

Samenvatting bevindingen/aanbevelingen

Impact op de audit 2021

Status 2021

05

Tijdigheid VOG's

Uit onze besprekingen over het personeelsproces blijkt dat De Leijgraaf voor iedere nieuwe medewerker een VOG verkrijgt. Vanwege de relatief korte periode tussen het afsluiten van een arbeidscontract en de daadwerkelijke indiensttreding verkrijgt De Leijgraaf niet altijd tijdig een VOG. Hierdoor bestaat het risico dat een medewerker de functie al vervuld, terwijl er nog geen VOG is overgelegd. Uit onze controle over 2020 blijkt dat 23% van de VOG's bij De Leijgraaf niet tijdig is verkregen. Hierover hebben wij gerapporteerd in ons accountantsverslag. In onze managementletter 2020 hebben wij u geadviseerd om het proces rondom het verkrijgen van VOG's aan te scherpen, zodat de tijdigheid van de aanwezigheid van deze VOG's door De Leijgraaf is gewaarborgd.

Opvolging 2021

Het nieuwe Beleid Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) van De Leijgraaf is vastgesteld in het directieoverleg van 15 maart 2021. Uitgangspunt is dat er voorafgaand aan de eerste werkdag een geldig VOG bij de afdeling HR is overgelegd. Indien er geen VOG aanwezig is, wordt de startdatum van de indiensttreding verschoven. In opzet waarborgt het proces hiermee dat De Leijgraaf voor iedere indiensttreder tijdig een VOG verkrijgt. Het hoofd HR heeft echter toegelicht dat het in de praktijk voorkomt dat deze richtlijn niet wordt nageleefd. Wij adviseren De Leijgraaf om de naleving van deze richtlijn beter te monitoren.

Voorafgaand aan de controle per jaareinde ontvangen wij graag een analyse van de tijdigheid van VOG's van indienststreders over 2021, waarbij expliciet is vermeld:
1. De datum van het ingaan van het arbeidscontract.
2. De VOG-datum.

3. Overige observaties

Samenvatting

Proces-
bevindingenOverige
observatiesJaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

3.1 Speerpunten auditcommissie

Uit de bespreking van het auditplan 2021 met de auditcommissie volgden de volgende speerpunten:

1. Cybersecurity
2. Fusie KW1C

Cybersecurity

Tijdens de interim-controle is door de IC&C-manager onze checklist cybersecurity gecompleteerd. ROC De Leijgraaf participeert jaarlijks in de saMBO ICT IBP-benchmark. Deze benchmark meet de volwassenheid van de instelling op de volgende drie onderdelen: informatiebeveiliging, examinering en privacy. De output met betrekking tot de IBP-benchmark is in de cybersecurity checklist als input meegenomen. Op basis van de ingevulde checklist en in overleg met de IC&C-manager hebben wij het onderstaande vastgesteld. In zijn algemeenheid komen wij tot de conclusie dat het niveau van interne beheersing rondom cybersecurity voldoende is. Wel is sprake van een aantal verbeterpunten die wij hierna als adviespunten hebben opgenomen.

Onderkennen van relevante dreigingen

Binnen De Leijgraaf is het college van bestuur eindverantwoordelijk voor de strategie en voor het informatiebeleid. Het informatie- en privacybeleid wordt jaarlijks geactualiseerd. Hierin zijn enkele kritieke prestatie-indicatoren opgenomen op het gebied van informatiebescherming. De dagelijkse leiding is belegd bij de manager IC&C, die zorg draagt voor het uitvoeren van het door het college vastgestelde beleid. Er vindt wekelijks een teamoverleg plaats binnen de afdeling IC&C, waarbij cybersecurity als agendapunt is opgenomen. Eens per zes weken vindt er een overleg plaats over informatiebeveiliging en privacy, waarbij het cvb zich laat informeren over bijzonderheden. Aan ons is gemeld dat de afdeling IC&C beschikt over een relatief beperkte personeelscapaciteit, met als risico dat het vastgestelde beleid niet consequent kan worden uitgevoerd gedurende het jaar. De Leijgraaf verwacht dat dit na de fusie met KW1C zal zijn verholpen.

Kennisniveau en IT-hygiënemaatregelen

Stichting De Leijgraaf creëert via het aanbieden van online trainingen onder meer bewustwording bij het personeel met betrekking tot cyberdreigingen. Deze trainingen zijn echter tot op heden niet verplicht. Omdat nagenoeg alle medewerkers van De Leijgraaf in aanraking komen met de systemen, in combinatie met het feit dat cyberdreigingen steeds complexer worden, adviseren wij de trainingen met een jaarlijkse frequentie te verplichten. Verder merken wij op dat er binnen De Leijgraaf een adequaat wachtwoordbeleid van toepassing is, en dat er volgens de checklist voldoende maatregelen zijn ingeregeld om DDoS-aanvallen, ransomware, virussen en diefstal van informatie te voorkomen. In 2021 zijn er geen beveiligingstesten uitgevoerd op de aan het internet gekoppelde applicaties; de zogenaamde penetratietesten. Wij adviseren u met klem om deze testen zo snel mogelijk uit te voeren, om ook ten aanzien van deze toegangspoort tot de geautomatiseerde omgeving na te gaan of deze in voldoende mate is afgesloten. De manager IC&C heeft aangegeven aan dat er in 2022 budget is voor het uitvoeren van deze testen.

Opmerken van en reageren op incidenten

Binnen De Leijgraaf wordt gebruikgemaakt van logging, zodat incidenten adequaat kunnen worden gemonitord. Er is een protocol 'datalekken' van toepassing, waarin is opgenomen wanneer en hoe een datalek moet worden gemeld. Wij hebben begrepen dat er nog geen formeel crisisplan en/of herstelplan zijn opgesteld voor de situatie dat zich cyberincidenten voordoen. Gegeven de recente incidenten in de onderwijssector op het gebied van cybersecurity adviseren wij u om een dergelijk plan te formaliseren. Op basis van de informatie van de werkgroep ICT in het kader van de fusie verwacht De Leijgraaf dat zij hiervoor kan aansluiten bij de bestaande processen van fusiepartner KW1C.

Samenvatting

Proces-
bevindingenOverige
observatiesJaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

Fusie met KW1C

Op 12 oktober 2021 heeft de minister van OCW goedkeuring verstrekt voor een bestuurlijke fusie per 1 januari 2022 en voor een institutionele fusie per 1 augustus 2022 tussen De Leijgraaf en KW1C. Als onderdeel van onze interim-controle hebben wij tijdens de procesbesprekingen de fusie met KW1C als besprekingspunt meegenomen. Ons is duidelijk gemaakt dat momenteel zeven transitieteams de fusie voorbereiden, met afgevaardigden van zowel De Leijgraaf als KW1C. De colleges van bestuur van beide instellingen vormen de stuurgroep en zijn in die hoedanigheid eindverantwoordelijk. In zijn algemeenheid merken wij op dat de impact op de uit te voeren werkzaamheden in het kader van de jaarrekeningcontrole 2021 beperkt is.

3.2 Tussentijdse rapportages

Als onderdeel van de interim-controle hebben wij de eerste tussentijdse rapportage van De Leijgraaf ontvangen en beoordeeld. Wij merken op dat de informatiewaarde hiervan relatief beperkt is ten opzichte van de rapportages die wij bij eerdere opdrachten ontvingen. Afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn met een relatief beperkte diepgang onderbouwd en er is geen informatie opgenomen ten aanzien van studentenaantallen, formatie en kwaliteit. Het niet in voldoende detail rapporteren over de tussentijdse resultaten brengt het risico met zich mee van een tekort aan informatie in de sturing van de organisatie. Wij adviseren u de diepgang van de tussentijdse rapportages te herstellen tot het niveau van eerdere jaren. De concerncontroller heeft aangegeven dat er, vanwege het prioriteit geven aan de fusie, sprake is van een beperkte diepgang in de tussentijdse rapportage. De Leijgraaf verwacht in de tweede tussentijdse rapportage over 2021 het niveau van de diepgang te kunnen herstellen.

3.3 Mandaatregeling

De raad van toezicht heeft de budgethoudersregeling goedgekeurd op 25 mei 2021. Binnen de budgethoudersregeling is het financiële mandaat geregeld. Tijdens de interim-controle 2021 hebben wij opgemerkt dat de autorisatiematrix in het factuurverwerkingssysteem ProActive niet geheel aansluit op de budgethoudersregeling. Wij adviseren De Leijgraaf om de budgethoudersregeling periodiek te actualiseren en daarbij te waarborgen dat de mandaten hierin in lijn zijn met de mandaten in ProActive. Op deze manier waarborgt De Leijgraaf dat de rechten binnen de applicaties conform de beleidsdocumenten zijn ingeregeld.

3.4 Facturatie studenten

Tijdens voorgaande bekostigingscontroles hebben wij in overleg met uw manager studentenadministratie geconstateerd dat niet alle BBL-studenten tijdig een factuur ontvangen. Het relatief laat factureren aan de studenten impliceert een risico op oninbaarheid. In onze managementletter 2020 hebben wij u vanuit onze natuurlijke adviesfunctie geadviseerd om tijdiger te factureren en minimaal tweejaarlijks een volledigheidscntrole uit te voeren, die zichtbaar wordt vastgelegd. Tijdens de interim-controle 2021 hebben wij vastgesteld dat De Leijgraaf bezig is met de facturatie 2021/2022, na het afronden van de 1 oktober-telling over 2021. Door de manager studentenadministratie is aangegeven dat De Leijgraaf elk kwartaal een controle uitvoert, waarbij de volledigheid van de facturatie wordt nagegaan. Het tijdiger factureren moet worden gezien als een verbetering in de opzet van het proces. Bij de bekostigingscontrole 2021 kunnen wij nagaan of (het effect van) deze verbetering is gerealiseerd.

Samenvatting

**Proces-
bevindingen**

**Overige
observaties**

**Jaarrekening-
controle 2021**

Bijlagen

3.5 IT-beheersingsomgeving

IT-beheersing speelt een centrale rol in de interne beheersing van De Leijgraaf en raakt daarmee ook het controleproces. Met een controlebaar stelsel van beheersingsmaatregelen rondom de IT is De Leijgraaf in staat de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking te waarborgen. Tijdens de controle over 2020 hebben wij de General IT Controls van de relevante applicaties Exact (financiële administratie), ProActive (inkoopfactuurverwerking), ADP (personeels- en salarisadministratie), Education Online (studentenadministratie) en WIS Collect (verkoopfactuurverwerking) in opzet vastgesteld. Door de manager IC&C is tijdens de interim-controle 2021 aangegeven dat er geen significante wijzigingen, zoals nieuwe systemen, zijn doorgevoerd in de IT-beheersingsomgeving. Wij verzoeken ROC De Leijgraaf om ons tijdig op de hoogte te stellen van eventuele significante wijzigingen in de General IT Controls, zodat wij onze controleaanpak waar nodig kunnen actualiseren.

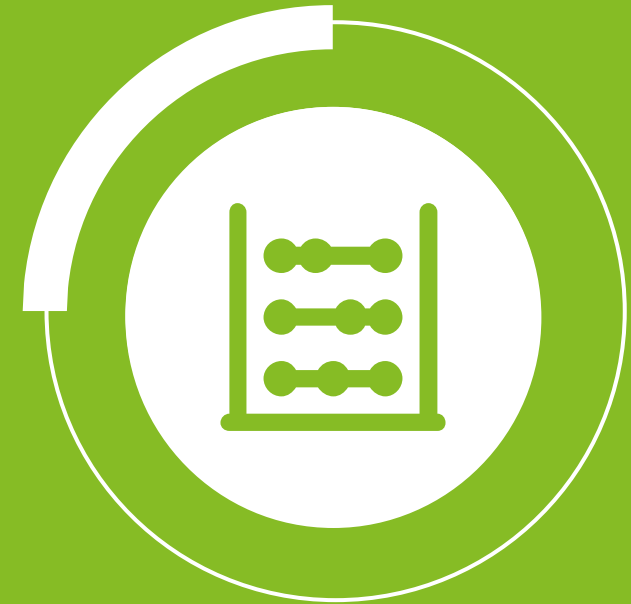
ROC De Leijgraaf maakt veel gebruik van cloudapplicaties, waarbij het technisch applicatiebeheer is uitbesteed aan de leveranciers. Uit inlichtingen van de IC&C-manager blijkt dat door De Leijgraaf wordt gesteund op de processen die deze leveranciers hebben ingericht voor bijvoorbeeld het implementeren en testen van nieuwe versies. In de contracten met de leveranciers van deze cloudapplicaties zijn vereisten opgenomen op het gebied van bijvoorbeeld beschikbaarheid, continuïteit en incidentenherstel. De Leijgraaf monitort deze afspraken middels periodieke controles. Er zijn geen specifieke vereisten in de contracten opgenomen die erop neerkomen dat de leveranciers verantwoording moeten afleggen over de effectieve werking van de processen, terwijl dat wel gebruikelijk is. Ons toelicht dat De Leijgraaf bij een nieuwe aanbesteding van een softwareapplicatie als vereiste het kunnen overleggen van een rapportage over de werking van de IT-beheersingsmaatregelen meeneemt. Het verdient aanbeveling om hierover tijdig in gesprek te gaan met KW1C, zodat ook na de fusie de beoogde werkwijze is verankerd in het aanbestedingsproces.

In onze managementletter 2020 hebben wij u geadviseerd om met betrekking tot de applicatie Exact de rechten en rollen periodiek (minimaal jaarlijks) te laten controleren door de concerncontroller. Op deze manier is De Leijgraaf in staat om functiescheiding te borgen in de applicatie van de financiële administratie. Ons advies is in 2021 niet opgevolgd en blijft dan ook gehandhaafd. Dit advies wordt onderstreept door de uitgebreide rechten van een van de financieel medewerkers in Exact, die facturen kan boeken, goedkeuring kan geven voor het aanpassen van crediteurenstamgegevens, en rechten heeft in de bankapplicatie. Doordat binnen De Leijgraaf sprake is van verschillende mitigerende maatregelen, zoals een controle op de steekproefsgewijze betaaladvieslijst, waarbij een aansluiting wordt gemaakt met brondocumentatie en bankrekeningnummers, wordt het risico op onrechtmatige betalingen gemitigeerd. Echter, de situatie van deze verschillende rollen bij eenzelfde functionaris is niet wenselijk. Met een gedegen periodieke analyse op de rechten door de concerncontroller is De Leijgraaf in de toekomst beter in staat om dit soort situaties te voorkomen.

De werkzaamheden op het gebied van IT-beheersing worden door ons verricht ter ondersteuning van onze risicoanalyse. Voor de volledigheid merken wij op dat deze werkzaamheden niet dezelfde diepgang hebben als een volledige IT-audit. Op grond van onze werkzaamheden concluderen wij dat wij met betrekking tot de IT-beheersingsomgeving geen verhoogde risico's onderkennen voor onze controle.

4. Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2021

Samenvatting

Proces-
bevindingenOverige
observatiesJaarrekening-
controle 2021

Bijlagen

4.1 Planning en scope eindejaarscontrole

Bij de eindejaarscontrole ligt het accent op de jaarrekening en op de rechtmatigheidscontrole op basis van het Onderwijsaccountantsprotocol 2021 en de van toepassing zijnde verslaggevingsvoorschriften, waaronder RJ660. De eindejaarscontrole is gepland in de weken 14 en 15 (vanaf 4 april 2021).

Evenals de interim-controle voeren wij ook de eindejaarscontrole gedeeltelijk op locatie en gedeeltelijk op afstand uit. Dit doen wij natuurlijk in goed overleg met de concerncontroller en de afdeling financiën. Zoals De Leijgraaf van ons gewend is, verstrekken wij ruim voorafgaand aan de controle de lijst van op te leveren stukken. Wij verzoeken De Leijgraaf om zorg te dragen voor het tijdig aanleveren hiervan met voldoende diepgang, om een efficiënt controleproces te waarborgen. Indien er sprake is van bijzondere posten of significante wijzigingen, verzoeken wij De Leijgraaf om hier tijdig contact met ons over op te nemen. Ook rekenen wij, net als in voorgaande jaren, weer op een prettige en professionele samenwerking.

In de volgende paragrafen laten wij enkele specifieke onderwerpen de revue passeren die van expliciet belang zijn voor de eindejaarscontrole 2021.

4.2 Rechtmatigheidsaspecten*Wet Normering Topinkomens (WNT)*

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening gaan wij na of De Leijgraaf voldoet aan de bepalingen uit de WNT, alsmede of de toelichting in de jaarrekening op dit punt het vereiste inzicht geeft. Voor 2021 bedraagt de algemene maximale bezoldigingsnorm voor topfunctionarissen in dienstbetrekking € 209.000 op fulltime basis. Voor onderwijsinstellingen is een aantal specifieke bezoldigingsklassen ingesteld. De Leijgraaf is ingedeeld in bezoldigingsklasse E, waarmee in 2021 een bezoldigingsmaximum van € 177.000 van toepassing is. Voor de voorzitter van de raad van toezicht bedraagt dit maximum € 26.500 en voor de leden van de raad van toezicht € 17.700.

Het verantwoordingsmodel kunt u downloaden via:

<https://www.topinkomens.nl/voor-wnt-instellingen/documenten/richtlijnen/2021/04/29/verantwoordingsmodel-wnt-2021>

Wij maken u erop attent dat, als gevolg van een besluit van de Staatssecretaris van Financiën, een toezichthouder vanaf 6 mei 2021 geen btw meer in rekening mag brengen over diens werkzaamheden. Indien er na 6 mei 2021 btw in rekening wordt gebracht, heeft dit gevolgen voor de WNT. Wij hebben de concerncontroller en de afdeling Financiën hier op 28 september 2021 van op de hoogte gesteld. Naar aanleiding hiervan is dit met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021 gecorrigeerd. Vanaf heden wordt er geen btw meer in rekening gebracht door de toezichthouders.

Samenvatting

**Proces-
bevindingen**

**Overige
observaties**

**Jaarrekening-
controle 2021**

Bijlagen

4.2 Rechtmatigheidsaspecten (vervolg)

Naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen

Ten aanzien van de aanbestedingsrichtlijnen hebben er in 2021 vooralsnog geen wijzigingen plaatsgevonden in het Onderwijsaccountantsprotocol. Dit betekent concreet dat de goedkeurings- en rapportagetolerantie gelijk zijn gesteld op 3% van de publieke middelen (circa € 1,25 miljoen op basis van de begroting 2021). De grenswaarde voor Europese aanbestedingen van leveringen en diensten bedraagt € 214.000 in 2021. Voor aanvang van de eindejaarscontrole ontvangen wij graag een 'spendanalyse' over de bestedingen 2021 van De Leijgraaf. Indien in de door De Leijgraaf opgestelde 'spendanalyse' sprake is van geconstateerde onrechtmatigheden, verzoeken wij u dit met ons te delen.

Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's)

Ook in het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 is het verkrijgen van een juist, geldig en tijdig VOG voor indienstreders een toetsingspunt. In de meest actuele versie (7 juli 2021) van het protocol is opgenomen dat de accountant bij de controle van de tijdigheid, evenals voorgaand jaar, mag uitgaan van de afgiftedatum van de VOG. Wij verzoeken De Leijgraaf om voorafgaand aan de eindejaarscontrole een tijdigheidsanalyse (afgiftedatum VOG niet later dan datum indienstreding) en een geldigheidsanalyse (VOG niet ouder dan 6 maanden) op te stellen met betrekking tot de indienstreders 2021.

Wij maken u in dit kader attent op de landelijke storing bij Justis, waardoor het vanaf 15 oktober 2021 (tijdelijk) niet mogelijk is om een VOG aan te vragen. De MBO Raad heeft dit probleem aangekaart bij het Ministerie OCW, dat hier inmiddels als volgt op heeft gereageerd:

- *Er is een storing in de systemen van Justis. Daardoor is het nu niet mogelijk om een VOG aan te vragen. Er wordt heel hard gewerkt aan een oplossing, maar dat kan nog even duren. Ook als de storing verholpen is, kan het even duren voordat Justis de VOG-aanvragen weer binnen de gebruikelijke termijn kan afhandelen, want er zal een achterstand weggewerkt moeten worden.*
- *Voor scholen en instellingen is dit heel vervelend. Nieuwe werknemers moeten een VOG overleggen voor zij aan het werk kunnen, en dat kan nu even niet. Het is niet de bedoeling dat daardoor klassen naar huis gestuurd moeten worden.*
- *Het is aan bestuurders om hier verstandig in op te treden en ervoor zorg te dragen dat de veiligheid wordt gewaarborgd. Als een nieuwe werknemer acuut nodig is, kan dat nu even niet anders dan zonder VOG. We gaan ervan uit dat de medewerkers die nog geen VOG hebben dan zoveel mogelijk samen zijn met een medewerker met VOG (vier-ogenprincipe). En dan is het wel zaak om een arbeidsovereenkomst af te sluiten onder ontbindende voorwaarden. Als later blijkt dat de VOG niet verkregen kan worden, kan de overeenkomst ontbonden worden. Ook is een extra check bij de vorige werkgever(s) verstandig. Dat geldt natuurlijk altijd, maar nu zeker.*
- *Zodra het weer mogelijk is om een VOG aan te vragen, is het aan de bestuurder om erop toe te zien dat de werknemer deze VOG alsnog overlegt.*
- *Er zal gewoon bijgehouden moeten worden als er mensen op een school of instelling werken die geen VOG hebben. De accountant zal dat ook gewoon aan moeten geven in een verslag van bevindingen. Maar uiteraard houdt de inspectie rekening met de omstandigheden.*
- *Wij hopen dat de storing snel verholpen is, en dat de VOG-aanvragen weer op de gebruikelijke manier afgehandeld kunnen worden. Want de integriteit van leraren en docenten moet boven alle twijfel verheven zijn.*

Voor de accountantscontrole 2021 betekent dit concreet dat alle niet tijdig ontvangen VOG's, ongeacht de oorzaak van de niet-tijdigheid, gerapporteerd moeten worden in een uitzonderingsrapportage. Hierbij hebben wij als de accountant de vrijheid om de achterliggende oorzaak weer te geven in de uitzonderingsrapportage, waarvan wij gebruik zullen maken. De Inspectie van het Onderwijs heeft inmiddels aangegeven dat er uiteraard rekening gehouden zal worden met de omstandigheden.

Samenvatting

**Proces-
bevindingen**

**Overige
observaties**

**Jaarrekening-
controle 2021**

Bijlagen

4.2 Rechtmatigheidsaspecten (vervolg)

Verantwoording besteding geoormerkte subsidies

Net als in voorgaande jaren controleren wij de bestedingen van de geoormerkte subsidies met een verrekeningsclausule; de zogenoemde model G2-subsidies, met een lagere materialiteit dan voor de controle van de jaarrekening als geheel. In het Onderwijsaccountantsprotocol is een goedkeuringsmaterialiteit voorgeschreven van 3% van de subsidiabele bestedingen. De rapportagetolerantie met betrekking tot deze subsidies is 0%. Wij verzoeken u om voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole de kostenspecificaties met betrekking tot deze subsidies per project met ons te delen. Zo kunnen wij de selecties tijdig met de afdeling planning en control delen en voorkomen we een 'piekbelasting' voor uw medewerkers gedurende de jaarrekeningcontrole.

Ten aanzien van de G1-subsidies verzoeken wij u om middels een getekende bestuursverklaring en een position paper, inclusief onderliggende documentatie, verantwoording af te leggen over de geleverde prestaties.

4.3 Onderzoek bekostigingsgegevens

Net als in voorgaande jaren is de bekostigingscontrole in dezelfde weken gepland als de eindejaarscontrole (weken 14 en 15). Tijdens de interim-controle hebben wij met de manager van de studentenadministratie afspraken gemaakt over het tijdig aanleveren van het onderzoeksobject en de bekostigingsgegevens, teneinde een efficiënt controleproces te waarborgen.

In de meest actuele versie (7 juli 2021) van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 zijn voorsnog geen relevante wijzigingen opgenomen met betrekking tot de bekostigingscontroles MBO.

Bijlagen

Samenvatting

Proces-
bevindingenOverige
observatiesJaarrekening
2021

Bijlagen

Nationaal Programma Onderwijs

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is op 17 februari 2021 gelanceerd en is bedoeld voor het inhalen van vertragingen en voor het ondersteunen van leerlingen/studenten in het onderwijs die het moeilijk hebben (gehad) als gevolg van corona. In het kader van het programma is in totaal € 8,5 miljard vrijgemaakt, waarvan circa € 2,7 miljard voor het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. In het bestuursakkoord d.d. 21 mei 2021 tussen het Ministerie van OCW en de sectorraden zijn afspraken gemaakt over het inzetten en verdelen van de extra middelen uit het NPO, en over het verantwoorden en (tussentijds) monitoren van deze inzet. Met betrekking tot het inzetten van de extra middelen is een keuzelijst met voorgenomen acties ontwikkeld, die als bijlage bij het bestuursakkoord is gevoegd. Ook wat betreft de verdeling van de middelen is een separate bijlage toegevoegd aan het bestuursakkoord. Instellingen hebben tot 15 september 2021 de tijd gehad om een plan van aanpak op te stellen en dat in te dienen bij OCW.

In de bestuursverslagen 2021 t/m 2023 dienen instellingen verantwoording af te leggen over de wijze waarop de extra middelen zijn ingezet. Hierbij moeten zij inzicht geven in de keuze voor bepaalde maatregelen en moeten ze de voortgang duiden, zowel kwantitatief als kwalitatief. Meer informatie over deze verantwoordingswijze vindt u op de website <https://www.nponderwijs.nl/>. De verantwoording hierover in het bestuursverslag valt daarmee onder de strekking van de reguliere accountantscontrole.

Nieuwe beleidsregel publiek-privaat

Op 22 maart 2021 heeft het Ministerie van OCW de beleidsregel 'Investeren met publieke middelen in private activiteiten' gepubliceerd. De doelstelling van deze beleidsregel is het komen tot een nadere verduidelijking van het reeds bestaande normenkader. Daarmee vormt de beleidsregel feitelijk een gedetailleerde interpretatie van thema 2 van de notitie 'Helderheid'. In de praktijk blijkt overigens dat de beleidsregel vooralsnog juist meer vragen oproept.

Uit de 'rondetafelgesprekken Notitie Helderheid' die op 8 april en 30 september jl. hebben plaatsgevonden, en waarbij naast het ministerie van OCW ook de Inspectie van het Onderwijs, de sectorraden en accountants betrokken waren, zijn enkele concrete vervolgacties naar voren gekomen:

- Het Ministerie van OCW heeft de verantwoordingsvereisten in het bestuursverslag met één jaar uitgesteld (van 2021 naar 2022). Hierover bent u schriftelijk geïnformeerd door het Ministerie.
- Het Ministerie van OCW blijft bij haar standpunt dat de nieuwe beleidsregel bedoeld is als een verduidelijking van de bestaande richtlijnen en geen inhoudelijke wijziging beoogt.
- Afgesproken is om het komende jaar te benutten voor het behandelen van vragen rondom specifieke casussen op instellingsniveau, om op die manier de onduidelijkheden zoveel mogelijk weg te nemen en ervoor te zorgen dat de beleidsregel door alle betrokkenen op dezelfde wijze wordt geïnterpreteerd.

Wij adviseren u om de nieuwe beleidsregel, evenals de impact die dit heeft op De Leijgraaf, actief te delen binnen de organisatie.

Samenvatting

**Proces-
bevindingen**

**Overige
observaties**

**Jaarrekening
2021**

Bijlagen

Fiscale aandachtspunten en actualiteiten

- Doorontwikkeld Horizontaal Toezicht

De Belastingdienst heeft begin 2021 haar nieuwe/aangescherpte beleid inzake het Doorontwikkeld Horizontaal Toezicht gepubliceerd. Minder organisaties komen in aanmerking voor een individueel horizontaal toezicht convenant en er wordt een actievere invulling gevraagd van onderwijsinstellingen. Belastingplichtigen in het horizontaal toezicht dienen jaarlijks een risicoanalyse voor alle belastingmiddelen uit te voeren en de werking van de beheersmaatregelen te monitoren. Het is derhalve voor iedere onderwijsinstelling van groot belang om af te wegen of een convenant horizontaal toezicht nog wel mogelijk en gewenst is en, zo ja, op welke wijze dit precies moet worden ingevuld en afgesproken met de Belastingdienst. Let wel: de Belastingdienst blijft controles uitoefenen bij zowel onderwijstellingen met, als bij instellingen zonder horizontaal toezicht convenant.

- Inzet zzp'ers en loonheffingen

Wij zien in de praktijk dat de Belastingdienst steeds meer vragenbrieven stuurt aan organisaties, met vragen over het inzetten van zzp'ers, om zo een indruk te krijgen van het naleven van de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (Wet DBA). Een veel voorkomende discussie met de Belastingdienst gaat over de vraag of de zzp'ers niet toch in dienstbetrekking zijn voor de loonheffingen, met alle gevolgen van dien. Wij adviseren de onderwijsinstellingen om actief aan de slag te gaan met het proces rondom de inzet van zzp'ers, om het naleven van de overeenkomsten van opdracht te monitoren/te toetsen, en om de uitkomsten van deze controles vast te leggen.

- Wet Normering Topinkomens (WNT)

Voor het beoordelen van de bezoldigingen van topfunctionarissen in het kader van de WNT is ook de wet- en regelgeving rondom loonheffingen van belang. De fiscale verwerking van de werkkostenregeling wordt in de praktijk niet altijd op de juiste wijze en volledig uitgevoerd en deze fiscale gebreken kunnen leiden tot het corrigeren van de hoogte van de bezoldiging van de topfunctionaris. Het gevolg hiervan kan zijn dat er sprake is van een onverschuldigde betaling. Wij adviseren u dan ook om tijdens de interim-controle een fiscale scan te laten uitvoeren op de toepassing van de werkkostenregeling, teneinde risico's met het oog op de WNT tijdig te kunnen signaleren en waar nodig te kunnen wegnemen.

- Implementatie nieuwe software

Bij het implementeren van nieuwe software voor de financiële en/of de salarisadministratie merken wij dat het verwerken van de fiscaliteit (loonheffingen en btw) minder aandacht krijgt, waardoor er onjuistheden kunnen ontstaan. Daar waar onderwijsinstellingen overgaan op nieuwe software, en dus te maken hebben met conversies, adviseren wij om voorafgaand aan de implementatie hiervan goed inzichtelijk te (laten) maken waar de loonheffingen en/of btw een rol spelen bij de inrichting van het softwarepakket. Tevens adviseren wij u om na de implementatie te toetsen of de implementatie op de juiste wijze is uitgevoerd en of de fiscaliteit op de juiste wijze is verwerkt in het softwarepakket. Bij al deze stappen kan Deloitte de onderwijsinstelling ondersteunen.

- Btw-plicht toezichthouders

Over de btw-plicht van toezichthouders is in de afgelopen jaren veel gediscussieerd. Uit een Besluit van de staatssecretaris van Financiën volgt inmiddels dat toezichthouders in veel gevallen niet langer btw-ondernemer zijn bij het uitoefenen van hun toezichthoudende werkzaamheden. Dit besluit is in werking getreden op 7 mei 2021. Mocht een toezichthouder nog factureren met btw, dan kan deze de in rekening gebrachte btw niet voor (pro rata) aftrek in aanmerking laten komen bij de instelling waaraan is gefactureerd. De toezichthouder kan ervoor kiezen om in de periode van 13 juni 2019 tot 6 mei 2021 de gefactureerde btw te corrigeren. Dit is gunstig als de instelling deze btw niet (volledig) kan terugvragen. De toezichthouder dient hierbij de van de Belastingdienst terugontvangen btw terug te betalen aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan kan dit ook gevolgen hebben voor de WNT-bezoldiging.

Samenvatting

**Proces-
bevindingen**

**Overige
observaties**

**Jaarrekening
2021**

Bijlagen

Fiscale aandachtspunten en actualiteiten (vervolg)

- Btw-koopelvrijstelling van toepassing bij lerarenpool

Het Hof Den Haag oordeelt dat de koopelvrijstelling kan worden toegepast op de bemiddelingsdiensten die verband houden met het beheer van een lerarenpool door een samenwerkingsverband van een aantal schoolbesturen. Het Hof oordeelt dat de docenten voor een groot deel de kwaliteit van het onderwijs bepalen, zodat de diensten direct nodig zijn voor de onderwijsinstellingen. Mede vanwege de krappe arbeidsmarkt voor docenten zijn de diensten van belanghebbenden volgens het Hof onontbeerlijk voor het verrichten van de onderwijsprestaties.

- Vennootschapsbelasting: onderwijsvrijstelling

Indien een onderwijsinstelling vpb-plichtig is, kan zij mogelijk nog in aanmerking komen voor de toepassing van de onderwijsvrijstelling. Voor toepassing van deze vrijstelling dient er cumulatief voldaan te worden aan de volgende twee vereisten:

1. de activiteiten van de onderwijsinstelling bestaan uitsluitend of nagenoeg uitsluitend (vanaf 90%) uit onderzoeks- en onderwijsactiviteiten (activiteiteneis);
2. deze activiteiten worden hoofdzakelijk (vanaf 70%) bekostigd uit publieke middelen, uit wettelijke collegegelden of instellingscollegegeld, uit wettelijk lesgeld, uit buitenlandse bijdragen die naar aard en strekking overeenkomen met genoemde college- of lesgelden, of uit bedragen die worden ontvangen van algemeen nut beogende instellingen (hierna: anbi's), waarvoor geen dan wel een marginale contractuele tegenprestatie wordt gevraagd (bekostigingseis).

Voldoet de instelling aan deze voorwaarden, dan is zij geheel vrijgesteld van de heffing van vpb. In dat geval hoeft geen jaarlijkse aangifte vpb te worden ingediend. Indien niet voldaan wordt aan het eerste 90% criterium, maar de instelling wel kwalificerende onderzoeks- en onderwijsactiviteiten verricht die voldoen aan de bekostigingseis, is het resultaat dat wordt behaald met de kwalificerende onderwijs- en onderzoeksactiviteiten vrijgesteld van de heffing van vpb. Er dient dan wel jaarlijks een aangifte vpb te worden ingediend, waarin tevens het vrijgestelde resultaat wordt opgenomen.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.